

Moj ded.

Najlepše ure svojih mladostnih dnij prežil sem pri svojem dedu. Bil je neizrecno dobra duša; blag, prijazen in vesel starček. Pa kako je znal pripovedovati moj ded, nikoli se ga nisem naveličal poslušati!

Na konci vasi stala je njegova hišica. Za njo razprostiral se je proti smrekovem gozdu mal vrt in dalje dve njivi z žitom, krompirjem in repo. Pod gozdom imel je zračno hladnico, v njej mizo in ob stenah klopi. Nad mizo visel je lesen križ. Kolikokrat me je peljal v svoj vrt, kjer so cvetele najlepše cvetice: rudeče vrtnice, ponižne vijolice, bele lilije, spominčice, — oj! kako lepo mi je pripovedoval v vsakej cvetici. Spremljevala sta ga pa vedno rumena mucika in pohlevna grlica. Mucika skakala in mijavkala je za nama, a grlica letala je okolo dedove glave, sedala mu na ramo ter golčala svoj „grrr“, „grrr“. — Počasi sva stopala mimo pšenice in krompirja, postala nekoliko, poslušala kukavico ter gledala za skorjancem, ki je visoko pod nebom drobil svojo pesen. V hladnici odpočil si je ded, ker vže tako kratka hoja ga je utrudila. Jaz sem sel k njegovim nogam, zrl mu v modre oči in srebrne lase ter ga prosil, naj mi pové kako novo pravljico. Takój je bil pripravljen. Pripovedoval mi je tiho in počasi o zakletih gradovih, o pomorskih deklicah, o mačehah in pastorkah i. t. d. — dolgo, dolgo; meni so pa siloma drle debele solzé po licih, ali pa se mi je isknilo oko v pogumu in vznemirjenosti. Včasih sva sedela v mraku v zeleni hladnici ter gledala molčé v večerno nebo. Gori na zvezdnatem nébesu plavala je počasi blede luna in varovala svoje zveste ovčice, zlate zvezdice. Zdaj pa zdaj prikradel se je lahek obláček in zatemnel svitlo oblo, a zopet odjadral naprej. Iz daljave čula sva žuboreč vrelec, v gozdu je pa skovikala sôva. Sicer je bilo vse tiho in mirno; niti najmanjši vetrec ni gibal peresca na drevji in cvetic po grmičji. — Takó je bilo po leti.

Ko so pa pozeble v dedovem vrtu vse cvetlice, ko je popadalo raz drevja rumeno listje ter so zapustile našo vas lastovice in ptice pevke, ko je zagrnil sneg širno raván in pokril gozd z belim plaščem, tedaj sem bil v dedovej sobici pri peči. Ondù je sedel po največ na klopi, pri njem mucika in grlica; nad posteljo visela je podoba generala Radeckija in pod njo zarjavela puška, sablja in torbica s patroni. Ded Alojzij je bil namreč vojak; bojeval se je na Laškem in za plačilo svoje pogumnosti dobil je lep križec, a izgubil je tudi levo roko. Kolikokrat mi je pravil o žvižgajočih kroglah, o gromječih topovih, o stokanji ranjencev in blodoti in ranah mrtvecev. Jaz pa sem glasno plakal in v jednomer klical: „Oj ubogi, ubogi vojaki!“

V zimskih večerih zbralo se je pri dedu dostikrat polno vaških otrok. Prišel je sosedov Andrejček s sestrico Vojko, Jertičev Tonček in plavolasa Darinka, Šinskijeva Dragutinka in bratee Franek, Kordeževa Irmica in mali Gustelj, ki je imel vedno kazalec v ustih i. t. d. — polna klop in zapeček nas je bilo. To je bilo govorjenja in smijanja!

Nek večer bili smo zopet pri dedu. Sedemletna, črnooka Irmica povedala je dedu, da je gospod učitelj Dijcovega Pavleka kaznoval, ker je šolsko mašo zamujal in ostale šolarje zasmehoval v cerkvi pri molitvi. „Samó neumneži molijo,“ dejal je, „njemu pa ni treba!“

Resno majal je ded s sivo glavo. „Otroci,“ dejal je, „star sem postal, mnogo sem videl in doživel, a vedno in povsod sem molil. Tudi mene so včasih tovariši zasmehovali, jaz pa se zato nisem brigal. Enkrat sem posebno očevidno spoznal blagoslov molitve. Ko sem šel namreč na vojsko in se pri svojej dobri materi poslovil, podarila mi je srebrn tolar s podobo Matere božje ter mi ga obesili okolo vratu. „Blagoslovljen je,“ rekla je mati, „nosi ga na svojem srci, moli pridno, Alojzij, in priporočaj se vsak dan Marijnemu varstvu.“ Kar sem takrat obljubil, spolnil sem tudi v resnici.

Na predvečer boja sedel sem z mnogimi tovariši pri stražnem ognji. Pekli smo krompir in bili prav dobre volje. Govorili smo seveda o prihodnjem jutru, o zmagi in o našem Radeckiju. „Kakor Bog hoče, tako bode!“ opomnil sem jaz; tovariši so se pa glasno zasmijali. „Ti si še vedno pobožna mevža,“ kričal je mlad vojak bledega obraza in črnih las, „glej, pobožnost ti vže kar izza srajce gleda!“ Vsi so zrl v mé; rudečica oblila me je po licih in sam nisem vedel, kam bi se dejal. Moj srebrn tolar zlezel mi je namreč izpod obleke in podoba Marijna svetli-kala se je pri žaru ognja prav zeló. Vže sem si hotel svetinjo odvezati. „Daj, ne bodi nor!“ upil je črnolasec, „zapijmo tolar!“ „Nè,“ odgovoril sem mu odločno, „tolar je spominek na mojo mater, zato ga ne dam za nič!“ Zopet so se vsi zaničljivo smijali mojej „otročjej budalosti;“ jaz pa sem nejevoljen otišel od ognja.

„Pri večernej molitvi sem se sramoval svojega obnašanja. Zakaj nisem pogumno zavrnil nejevernega tovariša? Mati stala mi je živo pred očmi in njene besede: „Pridno moli, Alojzij; vsak dan se priporočaj Marijnemu varstvu,“ niso mi hotele iti iz misli. Molil sem tisti večer še mnogo pobožneje, nego sicer; a tolarja si nisem odvezal.

„Drugo popóludne, otročiči moji, bilo je bojno polje pokrito z mrtveci in ranjenci; mnogo tovarišev podrla je sovražna krogla. Tudi mene je zadela krogla ravno sredi prs. Ko sem se zbudil iz globoke omedlevice, čutil sem sicer hud udarec na prsih, a nevarno ranjen nisem bil. Svetinja Marijna rešila mi je življenje! Krogla je bila namreč zadela v tolar ter ga čisto skrivila. Ako bi si ga bil prejšni večer odvezal, izvestno bi bil zdaj ležal mrtev v svojej krvi na bojišči.

„Poleg mene pa je hrôpel v smrtnem boji moj tovariš z bledim obrazom in črnimi lasmi, ravno óni, ki me je zasmehoval zaradi moje pobožnosti. Pomóllil sem za njegovo dušo „óče-naš.“ — Zato molite, ljubi moji, molite radi in pobožno; kajti molitev in zaupanje v Boga in Marijo pridobi nam mnogo milosti in nas reši iz dušnih in telesnih nevarnosti.“

Takó je govoril moj ded; otroci smo ga pa strmé in tako pazljivo poslušali, da nam niti besedica ni ušla. Kako srečen sem bil še takrat! Večeri moje mladosti, kako lepi ste mi bili! Ostanete mi nepozabni. Zakaj ste minuli tako naglo!? —

Še mladolet zapustil sem svojo rojstveno vas, da sem nadaljeval svoje nauke v mestu L. Tam v prašnem mestnem zidovji, mej zarumenelimi knjigami in zvezki, želel sem si mnogokrat nazaj v prijazno hladnico in malo sobico, k sivemu dedu.

Neko popóludne mi dojde nenadoma od očeta pismo: naj takój z večernim vlakom pridem domóv, ako hočem videti deda še živega. Kako sem se prestrašil tega poročila! Hitel sem k gospodu učitelju prositi ga za dopust, in zvečer na kolodvor. Zdelo se mi je, da brzovlak ne gre hitreje, ko — polž. Vender domá smo! —

Tu je ležal, bled, upadel, onemogel starček: moj dobri ded. Nad glavo pa je visela, kakor prejšna leta puška, sablja in torbica za patrone. Mrklo so me gledale njegove oči, ko mi je podal tresočo še desnico v pozdrav ter mojo krčevito pritisnil na svoje prsi. V umirajočem očesu prikazala se mu je svitla solza, ko je tiho izpregovoril: „Fran, prav da si prišel po slovo k meni, predno umrem.“ Srce mi je hotelo počiti! „Ded, moj preljubi ded, saj mi še ne boš umrl!“ upil sem bolestno in pokleknil k njegovej postelji. Položil mi je svojo velo roko na glavo in pričel tiho in počasi pripovedovati krasno „pravljico“ o — smrti in večnem svidenji! Tako bitko se še nisem jokal pri nobeni pravljici. — Tiho je bilo potem v sobi; mucika gledala je žalostno raz peči, grlico so neusmiljeno zaprli v tesno kletko, jaz sem ihté slonel ob postelji in na mizi je slabo brlela voščena sveča

Ded je umrl! Tiho so ga odnesli štirje možje iz prijazne njegove sobice, proč za večno od njegove mucike, grlice in — mene, tjà mej zelene grobove. Zamôklo pel je duhovnik žalnico „miserere,“ mlo so doneli vaški zvonovi, tožno sem plakal jaz za krsto njegovo — —: pokopali so ga. — O, o!

Mirno počiva zdaj trudo truplo dedovo pod košatimi vejami žalujoče vrbe. Najljubše cvetlice njegove: vrtnice, vijolice, lilije in spominčice, krasé mu gomilo na domačem pokopališči. — Njegov duh pa zré morda zdaj zadovoljno doli iz nebeških višav na ljubljenega vnuka, ki hvaležno popisuje srečne ure minole mladosti pri njem; zapisuje solzeč se spomine, dà, sladke spomine

F. G. Podkrimski.

Otročja pesenca.

Matí pri zibelí.

Z vezdica pri zvézdici	Zvézdici, naj vam povém,
Krasno se leskéče,	Je očésec dvoje,
Lúčica pri lúčici	Ki ima jih sinček moj
Bíserno trepéče.	Drago zlato moje.
 Krasne ste vi zvézdice,	 Ravno zdaj mi zvézdici
Gledam vas ter gledam,	Sta se tiho skrili,
Ali mej najlepše vas	Saj očesci je zaprl
Vender ne prištevam.	Sinček moj premili.
 Saj dve zvezdici poznám	 Vi pa zvézdice svetlé
Zvézdici prekrasni,	Doli se spustíte,
Jih milejših ní nikjer,	Sinčeku mi lahko noč
Bolj ko vse sta jasni.	Srčno zaželite.

—è.

